

Hva saken gjelder:

I kommunestyret 11.12.2019 ble det fremmet et felles verbalforslag av representantene Morten Skandfer (V) og Helga Marie Bjerke (KRF) om mulighet for utredning av en prøveordning med mobilfri skole i Tromsø.

Verbalforslaget gjengis i sin helhet under:

«Kommunestyret ber kommunedirektøren utrede mulighetene for å innføre en prøveordning med mobilfri skole i Tromsø, som et forebyggende tiltak blant barn og unge. Tiltaket skal evalueres etter et år».

Saksutredning:

I en stadig mer digitalisert verden er mobiltelefonen blitt en naturlig del av livet til mange barn og unge. Skolen skal forberede elevene på et fremtidig arbeidsliv, og elevene må lære seg å bruke mobilen som et verktøy for læring. Mobilen som læringsverktøy gjør at elevene har tilgang til egen e-post, dokumenter i klassenotatblokk og bilder kan raskt lastes direkte inn i eget lagringsområde.

En artikkel fra Universitetet i Oslo publisert i nettavisa *forskning.no* (forskning.no) peker på at en smarttelefon også kan ses på som en brobygger mellom dagliglivets kunnskap og kunnskapen som skolen formidler. Det kan dreie seg om bruk av teknologien i seg selv og om innholdet som formidles via smarttelefonen. Ifølge artikkelen finner forskerne ingen entydig negativ sammenheng mellom det å ha med seg mobiltelefon i timen og læringsutbytte. Pc-ressursene er som oftest begrenset i klasserommet og elevenes mobiltelefon vil i noen tilfeller være en raskere løsning. Spontaniteten og fleksibiliteten i en læringssituasjon vil være en grunn til å la elevene beholde mobilen i skoletiden. Det er imidlertid viktig at gratisprinsippet følges og at det ikke forutsettes at elevene må disponere egen mobiltelefon som læringsverktøy. Hver skole bør i samarbeid med elevene vurdere hva som til enhver tid er mest hensiktsmessig bruk av mobiltelefonen i undervisningssituasjonen og skoledagen for øvrig. Lærerne bør være tydelige på hvilken rolle og funksjon telefonen skal ha i klasserommet.

På den annen side kan det være gunstig at elevene får en pause fra den digitale verdenen og ikke bli distraheret og forstyrret av mobiltelefonen. Mobilfri skole kan til en viss grad forhindre at det blir tatt uønskede bilder i for eksempel garderobesituasjoner, og redusere muligheten for digital mobbing i skoletiden. Ifølge en artikkel publisert på Utdanningsdirektoratets nettside ([Digital mobbing](#)) foregår mobbing via mobiltelefon mest utenfor skolen, imidlertid vil det for elevene som blir utsatt for digital mobbing påvirke skolehverdagen.

Mobilfri skole er ikke bare et tema som gjelder barn og unge i Norge, men er noe som opptar politikere, lærere og elever i mange land. Det er likevel noe begrenset internasjonal forskning på området. Flere forskere hevder at mobiltelefoner i klasserommet forstyrrer elevene og svekker læringsevnen. Artikkelen i *forskning.no* ([forskning.no](#)) viser blant annet til en studie fra London hvor mange elever på skoler med mobilforbud får bedre testresultater, med en merkbar økning for de svakeste elevene. I Frankrike og Kina er det totalforbud fra nasjonalt hold mot mobiltelefoner ved alle barne- og ungdomsskoler, mens i Norge er ansvaret om retningslinjer for mobilbruk i skolen lagt til den enkelte kommune eller skole.

En mellomløsning, som Mobbeombudet i Troms og Finnmark er tilhenger av, er et begrep han velger å kalle: «Mobilbevisst skole»: «Sett i lys av barns rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring så tror jeg at skolen må ha klare retningslinjer for mobil i likhet med andre ting – og disse retningslinjene må håndheves av både ansatte, elever og foreldre». En slik håndtering krever ikke nødvendigvis en «Mobilfri» skole, men en «Mobilbevisst» skole. Et ledd i det å være en mobilbevisst skole må innebære en aksept for at ikke alle har tilgang til den nyeste teknologien og skolen må jobbe aktivt for å motvirke press på samme måte som det drives holdningsskapende arbeid for å forhindre og minske press på andre områder.

Retningslinjer fra Utdanningsdirektoratet

Innføring av et mobilforbud krever en forankring blant annet i skolens reglement. Kommunen kan vedta en lokal forskrift om ordensreglementet som er felles for alle kommunens skoler, men et nasjonalt forbud vil derimot kreve en endring av opplæringsloven.

Utdanningsdirektoratet ([Udir](#)) har presisert hvilke regler som gjelder når et mobilforbud innføres på skolen:

- Et mobilforbud må følge av ordensreglementet som er tilknyttet den enkelte skole.
- Skolens ordensreglement vil i utgangspunktet gjelde likt for alle skolens elever.

- Dersom ordensreglementet skal endres skal de som reglementet gjelder få mulighet til å uttale seg før skolen vedtar, endrer eller opphever det.
- Friminuttet er å regne som en del av skoletiden, og ordensreglene kan derfor innebære forbud mot å ha mobil også i friminuttene. Det må imidlertid vurderes om mobil i friminuttene er å anse som et «forhold som ... skaper sikkerhetsmessige eller andre problemer ved skolen».
- Skolen har ikke lov til å kreve at mobiltelefonen er fysisk utenfor skolens område.
- Dersom noen bryter reglene, og lærer tar telefonen kan ikke skolen beholde den utover skoletiden eller etter at skoledagen er slutt, siden fritiden til elevene er utenfor rammene til ordensreglementet.
- Kommuner kan vedta et kommunalt mobilforbud på alle skolene i en kommune gjennom at de kan vedta en lokal forskrift om ordensreglementet som er felles for alle kommunens skoler.
- Dersom det skal komme et nasjonalt mobilforbud på norske skoler, må Stortinget endre opplæringsloven eller innføre en ny lov etter at det er fremmet forslag om dette. Det er ikke fremmet et slikt forslag.

Undersøkelse om erfaringer med mobilfri skole

NRK ([NRK](#)) publiserte i januar 2019 funn fra en undersøkelse om mobilbruk i skolen blant landets rektorer ved barne-, ungdomsskoler og videregående skoler, og resultatene baserer seg på svar fra 1070 respondenter. Kartleggingen viser blant annet at 4 av 5 rektorer har helt eller delvis forbud mot mobiltelefon på sin skole, men elevene får likevel bruke mobiltelefonen i situasjoner der det er relevant. 70 % av rektorene mener de ser positive effekter med tanke på mobbing og 80 % av rektorene mener mobilfri skole har hatt en positiv effekt på læringsvilkårene. Videre viser funnene at de fleste rektorene er imot et nasjonalt forbud mot mobiltelefon i skolen, og mener at foreldrene og skolen sammen har ansvar for at elevene lærer seg mobilvett. Undersøkelsen er ikke vektet på noen måte, men gir en pekepinn på hvilke retningslinjer norske skoler har for mobilbruk i skoletiden.

Beskrivelse av dagens situasjon i Tromsøskolen:

Noen skoler i kommunen er allerede i gang med å prøve ut helt eller delvis mobilfri skole.

Tabellen under viser et utvalg på ti skoler:

Skoler	Helt mobilfri	Delvis mobilfri
Sommerlyst	01.08.19	
Lakselvbukt		Elevene får tilbake mobilene i siste friminutt.
LGA	Mobilfri hele dagen	
Ersfjordbotn	Mobilfri hele dagen	
Borgtun	Mobilfri	
Storelva	Mobilfri skole i flere år	
Skittenelv	Mobilhotell på klasserommet	
Slettaelva	Mobiltelefonen ligger hjemme eller avslått i sekken	
Kroken		Innleveres om morgenen, men deles ut i langfri.
Kvalsund	Mobilfri fra 01.11.	

Rektorene som har prøvd mobilfri skole er positive til dagens praksis. Flere av rektorene påpekte at selv om skolen var mobilfri var det ikke noe i veien for å ta i bruk mobilen som et læringsverktøy i undervisningen når læreren fant det hensiktsmessig.

Erfaringer fra Sommerlyst skole

Sommerlyst skole har prøvd ut mobilfri skole fra skolestart høsten 2019. Dette var etter ønske fra personalet og forslaget var initiert av lærerne. Elevrådet, FAU og samarbeidsutvalget ved Sommerlyst skole var også involvert i arbeidet med innføringen av mobilfri skole.

Bakgrunnen for ønsket om utprøving av mobilfri skole var at lærerne mente mobilen forstyrret og hindret en optimal læringssituasjon. De fleste elevene brukte mobilen mye i pausene, og noen elever hadde oppmerksomheten rettet mot mobilen i timene og unnlot å følge med på undervisningen. Mobiltelefonbruken førte også til at mange elever ble for passive i friminuttene, og flere brukte mobiltelefonene istedenfor å være sosial med andre.

Personalet ved Sommerlyst skole antok at fjerning av mobilbruk ville føre til at elevene vil bruke friminuttene annerledes, for eksempel ved å delta i ulike aktiviteter. Lærerne ønsket å tilby et alternativ til mobilen ved å gi tilbud om åpen gymsal og annen sosial aktivitet. Målet var at elevene skulle få et større læringsfokus og en mer aktiv skolehverdag når mobilbruken ble begrenset på dagtid. Mange elever oppgav at de var svært avhengige av mobilen og at de stadig ble forstyrret av for eksempel meldinger i skoletiden.

Målsetting for mobilfri skole ved Sommerlyst:

- Bedre konsentrasjon og fokus på læring hos elevene ved å begrense forstyrrelser fra digitale kommunikasjonskanaler
- Mere fysisk og sosial aktivitet blant elevene i pausene – “En aktiv og inkluderende skole”
- Avdekke ensomhet, øke trivsel for elevene
- Hindre at uønsket aktiviteter/avtaler spres via sosiale medier.

Ifølge rektor oppgir lærere og foreldre å være fornøyde. Mange elever ønsker mobiltelefonen tilbake, men likevel innrømmer flere og flere at det går greit uten, og at det er blitt en vane. Det elevene var engstelige for i starten var hvordan de skulle klare seg uten å sjekke mobilen hele tiden fordi flere anså seg selv som avhengige. Når det gjelder håndheving av regelen, går dette fint selv om det alltid er noen elever som lurert seg unna eller sier at de ikke har med seg mobiltelefon.

Beskrivelse av ulike forslag

- A. Tromsø kommune innfører ikke mobilfri skole, men legger vekt på å ha en mobilbevisst skole
- B. Det innføres en prøveordning ved tre utvalgte skoler i Tromsø kommune
- C. Da det er ønskelig med flere erfaringer med mobilfri skole, innføres en prøveordning med mobilfri skole i Tromsø kommune

Konklusjon

Tromsø kommune innfører ikke mobilfri skole, men legger vekt på å ha en mobilbevisst skole.

Vedtakskompetanse

Oppvekst- og utdanningsutvalget

Vedlegg

NRK: https://www.nrk.no/norge/nrks-rektorundersokelse_-fire-av-fem-skoler-har-mobilforbud-1.14291388

Forskere frikjenner bruk av mobiltelefon: <https://forskning.no/partner-pedagogiske-fag-skole-og-utdanning/forskere-frikjenner-bruk-av-mobiltelefon-i-klasserommet/1304930>

Hva sier internasjonal forskning: <https://forskning.no/barn-og-ungdom-pedagogikk-teknologi/mobilforbud-i-skolen-hva-sier-forskningen/1231627>

Udir: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/digital-mobbing/>

Udir: <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Laringsmiljo/Mobilbruk-pa-skolen/>